

Newspeak was the official language of Oceania and had been devised to meet the ideological needs of Ingsoc, or English Socialism. In the year 1984 there was not as yet anyone who used Newspeak as his sole means of communication, either in speech or writing. The leading articles in *The Times* were written in it, but this was a *tour de force* which could only be carried out by a specialist. It was expected that Newspeak would have finally superseded Oldspeak (or Standard English, as we should call it) by about the year 2050. Meanwhile it gained ground steadily, all Party members tending to use Newspeak words and grammatical constructions more and more in their everyday speech. The version in use in 1984, and embodied in the Ninth and Tenth Editions of the Newspeak Dictionary, was a provisional one, and contained many superfluous words and archaic formations which were due to be suppressed later. It is with the final, perfected version, as embodied in the Eleventh Edition of the Dictionary, that we are concerned here.

The purpose of Newspeak was not only to provide a medium of expression for the world-view and mental habits proper to the devotees of Ingsoc, but to make all other modes of thought impossible. It was intended that when Newspeak had been adopted once and for all and Oldspeak forgotten, a heretical thought – that is, a thought diverging from the principles of Ingsoc – should be literally unthinkable, at least so far as thought is dependent on words. Its vocabulary was so constructed as to give exact and often very subtle expression to every meaning that a Party member could properly wish to express, while excluding all other meanings and also the possibility of arriving at them by indirect methods. This was done partly by the invention of new words, but chiefly by eliminating undesirable words and by stripping such words as remained of unorthodox meanings, and so far as possible of all secondary meanings whatever. To give a single example. The word *free* still existed in Newspeak, but it could only be used in such statements as 'This dog is free from lice' or 'This field is free from weeds'. It could not be used in its old sense of 'politically free' or 'intellectually free' since political and intellectual freedom no longer existed even as concepts, and were therefore of necessity nameless. Quite apart from the suppression of definitely heretical words, reduction of vocabulary was regarded as an end

Neolekt sloužil v Oceánii za oficiální jazyk vytvořený tak, aby splňoval ideologické potřeby angsocu, neboli anglického socialismu. V roce 1984 ho ještě nikdo nepoužíval jako jediný prostředek porozumění, ať už v písemné, či ústní formě. Psaly se jím hlavní články v *Timesech*, to se však rovnalo mistrovství, na jaké se zmohl pouze odborník. Očekávalo se, že neolekt úplně nahradí archilekt (čili spisovnou angličtinu, jak bychom mohli říkat) někdy kolem roku 2050. Zatím setrvalo nabýval vrchu tím, jak se všichni straníci v každodenní řeči čím dál více uchylovali k neolektským výrazům a gramatickým vazbám. Verze používaná v roce 1984 a zachycená v devátém, resp. desátém vydání Slovníku neolektu měla dočasnou platnost a obsahovala mnoho nadbytečných slov i starších výrazů, které se měly později vyřadit. My se zde zaměříme na konečnou, zdokonalenou podobu, kterou zachycuje jedenácté vydání slovníku.

Neolekt měl nejen posloužit jako prostředek k vyjádření světonázorového i obecného smýšlení, jež příslušelo zastáncům angsocu, ale zároveň měl bránit všem ostatním způsobům uvažování. Počítalo se s tím, že až se neolekt jednou provždy ujme a archilekt bude zapomenut, odchylné myšlení – tedy myšlení odklánějící se od zásad angsocu – bude doslova nemyslitelné, alespoň natolik, nakolik se myšlenka váže na slova. Jeho slovní zásoba byla vytvořena tak, aby přesně a často s velmi jemným odlišením vystihla všechno, co chtěl straník řádně vyjádřit, a zároveň vylučovala všechno ostatní včetně možnosti, jak to pojmenovat nepřímou. Toho se docílovalo zčásti tak, že se zaváděly novotvary, ale hlavně tím, že se odstraňovala nežádoucí slova a zbylé výrazy se zbavovaly odchylného smyslu a pokud možno úplně všech vedlejších významů. Uvedme si jednoduchý příklad. Slovo *svobodný* se sice ještě v neolektu vyskytovalo, ale dalo se vztáhnout pouze k propuštěnému vězni či nezadanému jedinci. O nikom se však nemohlo říci, že by byl svobodný v nějakém smyslu politické svobody či svobody myšlení, protože žádná taková svoboda už neexistovala ani jako pojem, a tedy neměla jméno. Zcela bez ohledu na vymítání jednoznačně odchylných slov platilo omezování slovní zásoby za prvořadý cíl

in itself, and no word that could be dispensed with was allowed to survive. Newspeak was designed not to extend but to *diminish* the range of thought, and this purpose was indirectly assisted by cutting the choice of words down to a minimum.

Newspeak was founded on the English language as we now know it, though many Newspeak sentences, even when not containing newly created words, would be barely intelligible to an English-speaker of our own day. Newspeak words were divided into three distinct classes, known as the A vocabulary, the B vocabulary (also called compound words), and the C vocabulary. It will be simpler to discuss each class separately, but the grammatical peculiarities of the language can be dealt with in the section devoted to the A vocabulary, since the same rules held good for all three categories.

496

The A vocabulary. The A vocabulary consisted of the words needed for the business of everyday life – for such things as eating, drinking, working, putting on one's clothes, going up and down stairs, riding in vehicles, gardening, cooking, and the like. It was composed almost entirely of words that we already possess – words like *hit*, *run*, *dog*, *tree*, *sugar*, *house*, *field* – but in comparison with the present-day English vocabulary their number was extremely small, while their meanings were far more rigidly defined. All ambiguities and shades of meaning had been purged out of them. So far as it could be achieved, a Newspeak word of this class was simply a staccato sound expressing one clearly understood concept. It would have been quite impossible to use the A vocabulary for literary purposes or for political or philosophical discussion. It was intended only to express simple, purposive thoughts, usually involving concrete objects or physical actions.

The grammar of Newspeak had two outstanding peculiarities. The first of these was an almost complete interchangeability between different parts of speech. Any word in the language (in principle this applied even to very abstract words such as *if* or *when*) could be used either as verb, noun, adjective, or adverb. Between the verb and the noun form, when they were of the same root, there was never any variation, this rule of itself involving the destruction of many archaic forms. The word *thought*, for example, did not exist in Newspeak. Its place was taken by *think*, which did duty for both noun and verb. No etymological principle was followed here: in some cases it was the

a žádné slovo, bez něhož se dalo obejít, nesmělo přetrvat. Neolekt měl za cíl nikoli rozšiřovat, nýbrž zužovat rozsah myšlení, čemuž nepřímo napomáhalo to, že se výběr slov zužoval na minimum.

Neolekt se zakládal na angličtině, jakou známe dnes, ačkoli mnohým neolektským větám, i když třeba neobsahovaly novotvary, by ten, kdo v naší době mluví anglicky, sotva porozuměl. Neolektská slova se dělila do tří různých skupin označovaných jako třída A, třída B (jinak řečeno složeniny) a třída C. Bude jednodušší probrat každou samostatně, ale gramatické zvláštnosti tohoto jazyka lze pojednat v oddíle věnovaném třídě A, protože pro všechny tři kategorie platila tatáž pravidla.

Třída A. Třída A zahrnovala slova potřebná k chodu každodenního života – k pojmenování činností jako jídlo, pití, práce, oblékání, chůze po schodech, jízda dopravními prostředky, zahradničení, vaření a podobně. Patřila tam skoro výhradně slova, která už máme – výrazy typu *spát*, *jít*, *pes*, *strom*, *cukr*, *dům*, *les* –, ale v porovnání s naší současnou slovní zásobou dosahovala neobyčejně nízkého počtu a jejich význam se vymezoval daleko přísněji. Veškeré nejednoznačnosti i významové odstíny z nich byly zcela vymýceny. Pokud se to dalo zařídit, neolektské slovo této třídy představovalo úsečný zvuk vyjadřující jeden jediný, jasně srozumitelný pojem. Třída A naprosto nemohla sloužit ani v literatuře, ani k rozebírání politiky či filozofie. Měla za úkol vyjadřovat pouze jednoduché, účelné myšlenky, které se zpravidla dotýkaly hmatatelných předmětů nebo činností.

497

Gramatika neolektu se vyznačovala dvěma nápadnými rysy. Za prvé se kladl důraz na to, aby se maximálně redukoval počet slovních kořenů. Jeden slovotvorný základ doplněný o příslušnou koncovku tak teoreticky mohl plnit funkci slovesa, příslovce i podstatného a přídavného jména, ačkoli se v případě slovesa často sahalo k opisu v podobě verbonominálního spojení. Samo tohle pravidlo zlikvidovalo mnoho archaických výrazů. Slovo *myšlenka* se například v neolektu nevyskytovalo. Nahradil jej tvar *psych*, sloveso

original noun that was chosen for retention, in other cases the verb. Even where a noun and verb of kindred meaning were not etymologically connected, one or other of them was frequently suppressed. There was, for example, no such word as *cut*, its meaning being sufficiently covered by the noun-verb *knife*. Adjectives were formed by adding the suffix *-ful* to the noun-verb, and adverbs by adding *-wise*. Thus for example, *speedful* meant 'rapid' and *speedwise* meant 'quickly'. Certain of our present-day adjectives, such as *good*, *strong*, *big*, *black*, *soft*, were retained, but their total number was very small. There was little need for them, since almost any adjectival meaning could be arrived at by adding *-ful* to a noun-verb. None of the now-existing adverbs was retained, except for a very few already ending in *-wise*: the *-wise* termination was invariable. The word *well*, for example, was replaced by *goodwise*.

498

In addition, any word – this again applied in principle to every word in the language – could be negated by adding the affix *un-*, or could be strengthened by the affix *plus-*, or, for still greater emphasis, *doubleplus-*. Thus, for example, *uncold* meant 'warm', while *pluscold* and *doublepluscold* meant, respectively, 'very cold' and 'superlatively cold'. It was also possible, as in present-day English, to modify the meaning of almost any word by prepositional affixes such as *ante-*, *post-*, *up-*, *down-*, etc. By such methods it was found possible to bring about an enormous diminution of vocabulary. Given, for instance, the word *good*, there was no need for such a word as *bad*, since the required meaning was equally well – indeed, better – expressed by *ungood*. All that was necessary, in any case where two words formed a natural pair of opposites, was to decide which of them to suppress. *Dark*, for example, could be replaced by *unlight*, or *light* by *undark*, according to preference.

The second distinguishing mark of Newspeak grammar was its regularity. Subject to a few exceptions which are mentioned below all inflexions followed the same rules. Thus, in all verbs the preterite and the past participle were the same and ended in *-ed*. The preterite of *steal* was *stealed*, the preterite of *think* was *thinked*, and so on throughout the language, all such forms as *swam*, *gave*, *brought*, *spoke*,

myslet se zrušilo včetně veškerých odvozenin. O tom, které z významově příbuzných slov se vyřadí a které se zachová, se rozhodovalo zcela svévolně. Úplně tak zaniklo třeba slovo *sekat*, neboť jeho význam dostatečně vystihovalo sloveso *kosit*, vázané změnou koncovky k výrazu *kosa*. Přídavná jména se tvořila tak, že se k základu slova přidala jednotná koncovka *-ský*, a příslovčím se vyhrazovala koncovka *-sky*. Tak například slovo „domáci“ se nahradilo výrazem *bydloský* (od „bydlo“, domov), *bydlosky* pak znamenalo „domácky“. Některá z našich dnešních adjektiv se zachovala, třeba *dobrý*, *stejný*, *velký*, *černý*, *měkký*, ale celkově jich zůstalo jen velmi málo. Skoro jich nebylo potřeba, protože přídavné jméno se takřka vždy dalo odvodit koncovkou *-ský* od některého slovo-tvorného základu. Z dnešních příslovčí se udržela pouze taková, která už na *-sky* končila. Jiné koncovky se používala pouze výjimečně. Slovo *dobře* tak například vystřídal výraz *dobrsky*.

Mimoto se obsah jakéhokoli slova – opět to platilo v podstatě o všech plnovýznamových slovech tohoto jazyka – mohl proměnit v opak předponou *ne-* nebo zesílit přidáním *víc-*, či ještě zdůraznit připojením *vícnežvíc-*. Tak například *nechladný* znamenalo „teplý“, přičemž *vícnechladný*, resp. *vícnežvícnechladný* znamenalo „velmi chladný“, resp. „nanejvýš chladný“. Význam skoro každého slova se stejně jako v dnešním jazyce dal pozměňovat předponami typu *před-*, *za-*, *nad-*, *pod-* atd. a jejich kombinacemi. Takovými metodami se podařilo slovní zásobu nesmírně zúžit. Existovalo-li například slovo *dobrý*, nebylo už zapotřebí výrazu *špatný*, neboť žádaný význam stejně výstižně – neřkuli výstižněji – obsáhlo slovo *nedobrý*. Bylo nutné pouze rozhodnout, které slovo se vyřadí, pokud dva výrazy stály ve významovém protikladu. *Tmavý* se například dalo nahradit slovem *nesvětlý*, nebo naopak *světlý* výrazem *netmavý*, podle libosti.

Za druhé se neolektská gramatika vyznačovala pravidelností. Až na pár níže uvedených výjimek se v ohýbání slov prosazovala jednotnost. Třeba budoucí čas se u všech sloves bez ohledu na vid vyjadřoval pouze složenou formou. Sloveso *jít* mělo tak v první osobě podobu *budu jít*, sloveso *vézt* obdobně *budu vézt* a tak dále v celém jazyce, ze kterého byly veškeré tvary jako *pojedu*, *ponesu*, *polezu*, *poslechnu*, *poletím* atp. vymýceny. Koncovka minulého přičestí se v množném čísle sjednotila na *-i*. Nerozlišovalo už se tedy podle podmětů, takže například tvar *jeli* se mohl pojít se slovem *ženy*, *muži*, *stroje*

499

taken, etc., being abolished. All plurals were made by adding -s or -es as the case might be. The plurals of *man*, *ox*, *life*, were *mans*, *oxes*, *lifes*. Comparison of adjectives was invariably made by adding -er, -est (*good*, *gooder*, *goodest*), irregular forms and the *more*, *most* formation being suppressed.

The only classes of words that were still allowed to inflect irregularly were the pronouns, the relatives, the demonstrative adjectives, and the auxiliary verbs. All of these followed their ancient usage, except that *whom* had been scrapped as unnecessary, and the *shall*, *should* tenses had been dropped, all their uses being covered by *will* and *would*. There were also certain irregularities in word-formation arising out of the need for rapid and easy speech. A word which was difficult to utter, or was liable to be incorrectly heard, was held to be *ipso facto* a bad word: occasionally, therefore, for the sake of euphony, extra letters were inserted into a word or an archaic formation was retained. But this need made itself felt chiefly in connexion with the B vocabulary. Why so great an importance was attached to ease of pronunciation will be made clear later in this essay.

500

The B vocabulary. The B vocabulary consisted of words which had been deliberately constructed for political purposes: words, that is to say, which not only had in every case a political implication, but were intended to impose a desirable mental attitude upon the person using them. Without a full understanding of the principles of Ingsoc it was difficult to use these words correctly. In some cases they could be translated into Oldspeak, or even into words taken from the A vocabulary, but this usually demanded a long paraphrase and always involved the loss of certain overtones. The B words were a sort of verbal shorthand, often packing whole ranges of ideas into a few syllables, and at the same time more accurate and forcible than ordinary language.

The B words were in all cases compound words.*) They consisted of two or more words, or portions of words, welded together in an easily pronounceable form. The resulting amalgam was always a noun-verb,

*) Compound words, such as *speakwrite*, were of course to be found in the A vocabulary, but these were merely convenient abbreviations and had no special ideological colour.

i *auta*. Obdobně se zavedla jednotka v koncovkách množného čísla adjektiv bez ohledu na kategorii rodu a životnosti (tedy opět *dobrý ženy*, *muži*, *stroje* i *auta*). Rovněž se zrušilo stupňování přídavných jmen i příslovčí pomocí přípon, čímž se odstranily veškeré nepravidelné tvary, a druhý i třetí stupeň se tvořil výhradně s pomocí *více*, resp. *nejvíce*, tedy například *dobrý*, *více dobrý*, *nejvíce dobrý*, a podobně *více dobrsky*, *nejvíce dobrsky*.

Vztažné zájmeno *jenž* se zrušilo jakožto zbytečné. Veškeré zájmenné tvary se ve třetí osobě množného čísla sjednotily obdobně jako přídavná jména (*ty*, *ony*, *všechny ženy*, *muži*, *stroje*, *auta* apod.). Z neplnovýznamových slov se uchovala jenom ta, která se nedala nahradit jinak. Tvarové nepravidelnosti se v jazyce udržely jen zcela výjimečně a pouze tehdy, kdy by jejich odstranění a nahrazení pravidelným tvarem úplně bránilo srozumitelnosti sdělení. Určité nepravidelnosti v slovtvorbě vzešly také z potřeby rychlého a snadného vyjadřování. Výraz, který se obtížně vyslovoval, nebo se v řeči lehkou mohl zaměnit s jiným, platil *ipso facto* za nevhodný: pro doladění výslovnosti se proto do slov někdy vkládala další písmena nebo se uchoval starší výraz. Tato potřeba však vyvstávala hlavně u slov třídy B. Proč se zjednodušení výslovnosti přikládala tak velká váha, to bude objasněno v druhé části této stati.

501

Třída B. Třída B zahrnovala slova vytvořená přímo k politickým účelům: tedy taková, která nejenže za všech okolností nesla politický význam, ale navíc i toho, kdo jich užíval, měla nutit k žádoucímu způsobu uvažování. Bez úplného porozumění zásadám angsohu bylo obtížné tato slova správně používat. V některých případech se dala převést do archilektu, nebo i přeložit do slov vypůjčených ze třídy A, to však obvykle vyžadovalo dlouhý opis a vždycky se při tom ztrácely určité významové odstíny. Výrazy třídy B představovaly jistou verbální zkratku, která často obsáhla řadu myšlenek v několika slabikách a zároveň vyznívala přesněji a pádněji než obyčejná řeč.

Třídu B tvořily výhradně složeniny.**) Sestávaly ze dvou i více slov nebo jejich částí poskládaných do snadno vyslovitelné podoby. Z tohoto spojení vznikl vždy slovní základ, ke kterému se přidávaly

**) Složená slova jako třeba *diktapis* se samozřejmě našla i ve třídě A, představovala však jen účelné zkráceniny bez zvláštního ideologického zabarvení.

and inflected according to the ordinary rules. To take a single example: the word *goodthink*, meaning, very roughly, 'orthodoxy', or, if one chose to regard it as a verb, 'to think in an orthodox manner'. This inflected as follows: noun-verb, *goodthink*; past tense and past participle, *goodthinked*; present participle, *goodthinking*; adjective, *goodthinkful*; adverb, *goodthinkwise*; verbal noun, *goodthinker*.

The B words were not constructed on any etymological plan. The words of which they were made up could be any parts of speech, and could be placed in any order and mutilated in any way which made them easy to pronounce while indicating their derivation. In the word *crimethink* (thoughtcrime), for instance, the *think* came second, whereas in *thinkpol* (Thought Police) it came first, and in the latter word *police* had lost its second syllable. Because of the great difficulty in securing euphony, irregular formations were commoner in the B vocabulary than in the A vocabulary. For example, the adjective forms of *Minitrue*, *Minipax*, and *Miniluv* were, respectively, *Minitruthful*, *Minipeaceful*, and *Minilovely*, simply because *-trueful*, *-paxful*, and *-loveful* were slightly awkward to pronounce. In principle, however, all B words could inflect, and all inflected in exactly the same way.

Some of the B words had highly subtilized meanings, barely intelligible to anyone who had not mastered the language as a whole. Consider, for example, such a typical sentence from a *Times* leading article as *Oldthinkers unbellyfeel Ingsoc*. The shortest rendering that one could make of this in Oldspeak would be: 'Those whose ideas were formed before the Revolution cannot have a full emotional understanding of the principles of English Socialism.' But this is not an adequate translation. To begin with, in order to grasp the full meaning of the Newspeak sentence quoted above, one would have to have a clear idea of what is meant by *Ingsoc*. And in addition, only a person thoroughly grounded in *Ingsoc* could appreciate the full force of the word *bellyfeel*, which implied a blind, enthusiastic acceptance difficult to imagine today; or of the word *oldthink*, which was inextricably mixed up with the idea of wickedness and decadence. But the special function of certain Newspeak words, of which *oldthink* was one, was not so much to express meanings as to destroy them. These words, necessarily few in number, had had their meanings extended until they contained within themselves whole batteries of words which, as they were sufficiently covered by a single comprehensive term,

obvyklé koncovky. Uvedme si jeden příklad: slovo *normopsych*, znamenající, zhruba řečeno, „uvědomělost“, případně, v podobě verbo-nominálního spojení „provádět normopsych“, „uvědoměle smýšlet“. Odvozeniny tvořily takovou řadu: podstatné jméno *normopsych*; verbonominální spojení *provádět normopsych*; přídavné jméno *normopsychický*; příslovce *normopsychicky*; název činitelský *normopsychik*.

Výrazy třídy B se nevytvářely podle žádného slovtvorného pravidla. Slova, z nichž se sestavovaly, mohla přináležet ke kterémukoli slovnímu druhu, mohla se skládat v libovolném pořadí a komolit jakýmkoli způsobem, který zaručoval snadnou výslovnost a přitom naznačoval, od čeho se odvozují. Například ve slově *dipsych* (podvojně smýšlení) stál základ *psych* na druhém místě, kdežto ve výrazu *Psychopol* stál na místě prvním a slovo *police* se přitom zkrátilo o druhou polovinu. Vzhledem k obtížnějšímu doladování výslovnosti se nepravidelné tvary vyskytovaly častěji ve třídě B než ve třídě A. Od slov *Miniprav*, *Minipok*, *Minilas* a *Minihoj* se přídavné jméno odvozovalo v podobě *minipravý*, *minipokojný*, *minilaskavý* a *minihojný* čistě proto, že shluky *-pravoský*, *-pokoský*, *-laskoský* a *-hojský* se vyslovovaly poněkud těžko. Veškerá slova třídy B však v zásadě mohla přijímat koncovky a všechna je přebírala úplně stejným způsobem.

Některá slova třídy B vyjadřovala velice jemný významový odstín, kterému ten, kdo si neosvojil celý jazyk, takřka nemohl porozumět. Vezměme si například typickou větu z hlavního článku *Timesu*: *Archipsychikům nevkrejvje angsoc*. Do archilektu by se to nejstručněji dalo převést takto: „Těm, jejichž myšlení se utvářelo před Revolucí, nemohou zásady anglického socialismu cele přejít do krve.“ To však úplně nevystihuje původní smysl. Tak především, aby člověk beze zbytku pochopil obsah výše uvedené neolektské věty, musel by jasně chápat, co znamená *angsoc*. A navíc jedině ten, kdo měl *angsoc* pořádně zažitý, dokázal zcela vnímat váhu slova *vkrejvje*, které označovalo slepou, zanícenou odevzdanost, jakou si dnes lze stěží představit; totéž platilo o slově *archipsych*, které se nerozlučně pojilo s ničemností a pokleslostí. Určitá neolektská slova, k nimž patřil i *archipsych*, však neměla sloužit ani tak k vyjádření významu, jako k jeho ničení. Tato slova, nutně nepočetná, nabírala na významovém rozsahu, až do sebe pojala dlouhé řady slov, která se už mohla vyškrtnout a zapomenout, protože je dostatečně vystihoval jediný souborný výraz.

could now be scrapped and forgotten. The greatest difficulty facing the compilers of the Newspeak Dictionary was not to invent new words, but, having invented them, to make sure what they meant: to make sure, that is to say, what ranges of words they cancelled by their existence.

504

As we have already seen in the case of the word *free*, words which had once borne a heretical meaning were sometimes retained for the sake of convenience, but only with the undesirable meanings purged out of them. Countless other words such as *honour*, *justice*, *morality*, *internationalism*, *democracy*, *science*, and *religion* had simply ceased to exist. A few blanket words covered them, and, in covering them, abolished them. All words grouping themselves round the concepts of liberty and equality, for instance, were contained in the single word *crimethink*, while all words grouping themselves round the concepts of objectivity and rationalism were contained in the single word *oldthink*. Greater precision would have been dangerous. What was required in a Party member was an outlook similar to that of the ancient Hebrew who knew, without knowing much else, that all nations other than his own worshipped 'false gods'. He did not need to know that these gods were called Baal, Osiris, Moloch, Ashtaroth, and the like: probably the less he knew about them the better for his orthodoxy. He knew Jehovah and the commandments of Jehovah: he knew, therefore, that all gods with other names or other attributes were false gods. In somewhat the same way, the Party member knew what constituted right conduct, and in exceedingly vague, generalized terms he knew what kinds of departure from it were possible. His sexual life, for example, was entirely regulated by the two Newspeak words *sexcrime* (sexual immorality) and *goodsex* (chastity). *Sexcrime* covered all sexual misdeeds whatever. It covered fornication, adultery, homosexuality, and other perversions, and, in addition, normal intercourse practised for its own sake. There was no need to enumerate them separately, since they were all equally culpable, and, in principle, all punishable by death. In the C vocabulary, which consisted of scientific and technical words, it might be necessary to give specialized names to certain sexual aberrations, but the ordinary citizen had no need of them. He knew what was meant by *goodsex* – that is to say, normal intercourse between man and wife, for the sole purpose of begetting children, and without

Tvůrcům Slovníku neolektu tak dalo největší práci nikoli vymýšlet nová slova, nýbrž přesně stanovit jejich obsah, když už je vymysleli: tedy určit, které skupiny slov se jejich vznikem ruší.

Jak jsme již viděli v případě slova *svobodný*, výrazy, které kdysi vyjadřovaly závadný obsah, se z praktických důvodů někdy uchovaly, nežádoucí významové odstíny z nich však byly vymýceny. Bezpočet dalších slov jako *čest*, *spravedlnost*, *morálka*, *internacionalismus*, *demokracie*, *věda* či *náboženství* prostě zanikl. Obsáhlo je pár souhrnných výrazů, které je tak vytěsnilo. Všechna slova soustředěná kolem pojmu svobody a rovnosti se například sdružila v jediném slově *kripsych*, kdežto veškerá slova seskupená okolo pojmu objektivit a racionálnosti se stáhla do jednoho slova *archipsych*. Větší zpřesnění by představovalo nebezpečí. Po straníkovi se žádalo, aby zastával obdobný náhled jako dávný Hebrejec, který věděl, že všechny cizí národy uctívají „nepravé bohy“, a tím jeho obzor zhruba končil. Nepotřeboval už totiž vědět, že se tito bohové nazývají Baal, Osiris, Moloch, Aštarot a podobně: čím menší měl o nich ponětí, tím víc to patrně svědčilo o jeho uvědomělosti. Znal Jehovu i jeho přikázání: věděl tedy, že všichni bozi, kteří nesou jiné jméno nebo jiný znak, jsou nepraví. Obdobně straník věděl, co představuje řádné chování, a přitom nanejvýš mlhavě, povšechně tušil, jak se od něj lze odchýlit. Jeho pohlavní život se například bezvýhradně řídil dvěma neolektskými slovy: *krimistyk* (pohlavní nemravnost) a *normostyk* (pohlavní zdrženlivost). Výraz *krimistyk* zahrnoval veškeré sexuální prohřešky. Obsáhl smilstvo, cizoložství, homosexualitu i jiné úchylinky a k tomu běžnou soulož konanou čistě samoúčelně. Nemusely se samostatně pojmenovávat, protože všechny znamenaly stejné provinění a v zásadě se bez výjimky trestaly smrtí. Ve třídě C mohlo být nutné označit určité pohlavní úchylinky zvláštním názvem, řadový občan však taková pojmenování nepotřeboval. Věděl, co znamená *normostyk* – tedy normální pohlavní styk mezi manželi pouze za účelem plození dětí, aniž by

505

physical pleasure on the part of the woman: all else was *sexcrime*. In Newspeak it was seldom possible to follow a heretical thought further than the perception that it was heretical: beyond that point the necessary words were non-existent.

No word in the B vocabulary was ideologically neutral. A great many were euphemisms. Such words, for instance, as *joycamp* (forced-labour camp) or *Minipax* (Ministry of Peace, i.e. Ministry of War) meant almost the exact opposite of what they appeared to mean. Some words, on the other hand, displayed a frank and contemptuous understanding of the real nature of Oceanic society. An example was *prolefeed*, meaning the rubbishy entertainment and spurious news which the Party handed out to the masses. Other words, again, were ambivalent, having the connotation 'good' when applied to the Party and 'bad' when applied to its enemies. But in addition there were great numbers of words which at first sight appeared to be mere abbreviations and which derived their ideological colour not from their meaning, but from their structure.

506

So far as it could be contrived, everything that had or might have political significance of any kind was fitted into the B vocabulary. The name of every organization, or body of people, or doctrine, or country, or institution, or public building, was invariably cut down into the familiar shape; that is, a single easily pronounced word with the smallest number of syllables that would preserve the original derivation. In the Ministry of Truth, for example, the Records Department, in which Winston Smith worked, was called *Recdep*, the Fiction Department was called *Ficdep*, the Tele-programmes Department was called *Teledep*, and so on. This was not done solely with the object of saving time. Even in the early decades of the twentieth century, telescoped words and phrases had been one of the characteristic features of political language; and it had been noticed that the tendency to use abbreviations of this kind was most marked in totalitarian countries and totalitarian organizations. Examples were such words as *Nazi*, *Gestapo*, *Comintern*, *Inprecorr*, *Agitprop*. In the beginning the practice had been adopted as it were instinctively, but in Newspeak it was used with a conscious purpose. It was perceived that in thus abbreviating a name one narrowed and subtly altered its meaning, by cutting out most of the associations that would otherwise cling to it. The words *Communist International*, for instance, call up a composite picture of

přítom žena dosáhla tělesné rozkoše: všechno ostatní platilo za *krimistyk*. V neolektu se zřídka dala odchýlná myšlenka dovést dál než k zjištění, že se odchyluje: za touto hranicí už chyběla potřebná slova.

Žádné slovo třídy B nemělo ideologicky neutrální zabarvení. Vyskytovalo se mezi nimi hojně eufemismů. Výrazy jako třeba *rekretábor* (pracovní tábor) nebo *Minipok* (Ministerstvo míru, tj. Ministerstvo války) vyjadřovaly takřka přesný protiklad toho, co zjevně říkaly. Některá slova naopak nepokrytě a hanlivě vystihovala skutečnou povahu oceánské společnosti. Kupříkladu výraz *proletvata* označoval podřadnou zábavu a nepodložené zvěsti, které Strana předhazovala lidu. Jiná slova vyznívala zase obojetně, tedy kladně, pokud se vztahovala ke Straně, a záporně, vztahovala-li se k nepřátelům. Mimoto však do třídy B patřilo velké množství výrazů, které na první pohled vypadaly jako pouhá zkratka, přičemž ideologické zabarvení u nich neurčoval obsah, nýbrž stavba slova.

Pokud se to dalo zařadit, všechno, co mělo nebo mohlo mít jakýkoli politický význam, se řadilo do třídy B. Název každé organizace, kolektivu, doktríny, země, instituce či veřejné budovy se bez výjimky otesával do známé podoby, tedy zkracoval se na nejmenší počet slabik, které v jednom snadno vyslovitelném celku uchovávaly původní základ. Tak třeba na Ministerstvu pravdy se Archivní oddělení, kde pracoval Winston Smith, nazývalo *Archod*, Fikčnímu oddělení se říkalo *Fikod*, Teleprogramovému oddělení *Telod* a podobně. To nemělo za cíl pouze šetřit čas. Už v prvních desetiletích dvacátého století patřily slovní a větné zkratky k typickým rysům jazyka politiky; a přitom se ukázalo, že k takovýmto zkráceninám nejvýrazněji tíhnou totalitní země a totalitní organizace. Za příklad mohou sloužit slova jako *nacismus*, *gestapo*, *Komintern*, *Inprekor*, *agitprop*. Zprvu se tento způsob ujal jakoby bezděky, v neolektu se však prosazoval záměrně. Panoval dojem, že takovýmto krácením se zužuje a pozměňuje význam názvu, který se tím oproštuje od většiny souvislostí, jež by se k němu jinak pojily. Sousloví *Komunistická internacionála* kupříkladu navozuje souborný obraz

507

universal human brotherhood, red flags, barricades, Karl Marx, and the Paris Commune. The word *Comintern*, on the other hand, suggests merely a tightly knit organization and a well-defined body of doctrine. It refers to something almost as easily recognized, and as limited in purpose, as a chair or a table. *Comintern* is a word that can be uttered almost without taking thought, whereas *Communist International* is a phrase over which one is obliged to linger at least momentarily. In the same way, the associations called up by a word like *Minitrue* are fewer and more controllable than those called up by *Ministry of Truth*. This accounted not only for the habit of abbreviating whenever possible, but also for the almost exaggerated care that was taken to make every word easily pronounceable.

In Newspeak, euphony outweighed every consideration other than exactitude of meaning. Regularity of grammar was always sacrificed to it when it seemed necessary. And rightly so, since what was required, above all for political purposes, was short clipped words of unmistakable meaning which could be uttered rapidly and which roused the minimum of echoes in the speaker's mind. The words of the B vocabulary even gained in force from the fact that nearly all of them were very much alike. Almost invariably these words – *goodthink*, *Minipax*, *prolefeed*, *sexcrime*, *joycamp*, *Ingsoc*, *bellyfeel*, *thinkpol*, and countless others – were words of two or three syllables, with the stress distributed equally between the first syllable and the last. The use of them encouraged a gabbling style of speech, at once staccato and monotonous. And this was exactly what was aimed at. The intention was to make speech, and especially speech on any subject not ideologically neutral, as nearly as possible independent of consciousness. For the purposes of everyday life it was no doubt necessary, or sometimes necessary, to reflect before speaking, but a Party member called upon to make a political or ethical judgement should be able to spray forth the correct opinions as automatically as a machine-gun spraying forth bullets. His training fitted him to do this, the language gave him an almost foolproof instrument, and the texture of the words, with their harsh sound and a certain wilful ugliness which was in accord with the spirit of *Ingsoc*, assisted the process still further.

So did the fact of having very few words to choose from. Relative to our own, the Newspeak vocabulary was tiny, and new ways of reducing it were constantly being devised. Newspeak, indeed,

všeobecného lidského bratrství, rudých praporů, barikád, Karla Marxe a Pařížské komuny. Oproti tomu slovo *Komintern* naznačuje pouze sešněrovanou organizaci a přesně stanovenou doktrínu. To, co pojmenovává, se rozezná bezmála stejně snadno jako židle či stůl a plní skoro stejně omezený účel. Výraz *Komintern* lze vyslovit takřka bez přemýšlení, kdežto u sousloví *Komunistická internacionála* se člověk musí alespoň letmo pozdržet. Obdobně se ke slovu typu *Miniprav* váže méně spojitostí než k sousloví *Ministerstvo pravdy* a nadto se dají spíše potlačit. Nejenže se proto zkracovalo, co se dalo, ale až přehnaně se dbalo, aby se každé slovo snadno vyslovovalo.

Snadná vyslovitelnost v neolektu převažovala nad všemi hledisky vyjma přesnosti významu. Kdykoli se to jevílo nutné, vždy se jí obětovala pravidelná stavba jazyka. A právem, neboť především politika si žádala stručná, jednoznačná slova, která se dala rychle vyslovit a v hlavě toho, kdo je pronáší, vyvolávala co nejméně ozvuků. Slova třídy B nabývala na pádnosti ještě tím, že se skoro všechna navzájem hodně podobala. Tyto výrazy – *normopsych*, *Minipok*, *proletvata*, *krimistyk*, *rekretábor*, *angsoc*, *vkrevjít*, *Psychopol* a bezpočet dalších – čítaly nanejvýš čtyři slabiky a na první i poslední slabiku se kladl stejný přízvuk. Jejich vlivem se řeč měnila v drmolání, úsečné a přitom monotónní. A přesně to bylo cílem. Řeč se měla co nejvíce odpoutat od vědomí, obzvláště pokud se dotýkala jiného než ideologicky neutrálního tématu. V každodenním životě bylo nesporně nutné, aspoň občas, dřív myslet než mluvit, ale měl-li se straník vyjádřit k politické či etické otázce, rozumělo se, že bude chrlit správné názory jako samopal kulky. Dostalo se mu k tomu průpravy, jazyk mu poskytoval takřka bezvadný nástroj a ještě mu to usnadňovala podoba slov, která tahala za uši a bila do očí záměrnou nehezností, jež ladila s duchem *angsocu*.

Pomáhal mu rovněž silně omezený výběr slov. V porovnání s naším jazykem měl neolekt nepatrnou slovní zásobu a neustále se vynalézaly nové způsoby, jak ji ještě zmenšit. Neolekt se skutečně

differed from most all other languages in that its vocabulary grew smaller instead of larger every year. Each reduction was a gain, since the smaller the area of choice, the smaller the temptation to take thought. Ultimately it was hoped to make articulate speech issue from the larynx without involving the higher brain centres at all. This aim was frankly admitted in the Newspeak word *duckspeak*, meaning 'to quack like a duck'. Like various other words in the B vocabulary, *duckspeak* was ambivalent in meaning. Provided that the opinions which were quacked out were orthodox ones, it implied nothing but praise, and when *The Times* referred to one of the orators of the Party as a *doubleplusgood duckspeaker* it was paying a warm and valued compliment.

510

The C vocabulary. The C vocabulary was supplementary to the others and consisted entirely of scientific and technical terms. These resembled the scientific terms in use today, and were constructed from the same roots, but the usual care was taken to define them rigidly and strip them of undesirable meanings. They followed the same grammatical rules as the words in the other two vocabularies. Very few of the C words had any currency either in everyday speech or in political speech. Any scientific worker or technician could find all the words he needed in the list devoted to his own speciality, but he seldom had more than a smattering of the words occurring in the other lists. Only a very few words were common to all lists, and there was no vocabulary expressing the function of Science as a habit of mind, or a method of thought, irrespective of its particular branches. There was, indeed, no word for 'Science', any meaning that it could possibly bear being already sufficiently covered by the word *Ingsoc*.

From the foregoing account it will be seen that in Newspeak the expression of unorthodox opinions, above a very low level, was well-nigh impossible. It was of course possible to utter heresies of a very crude kind, a species of blasphemy. It would have been possible, for example, to say *Big Brother is ungood*. But this statement, which to an orthodox ear merely conveyed a self-evident absurdity, could not have been sustained by reasoned argument, because the necessary words were not available. Ideas inimical to *Ingsoc* could only be entertained in a vague wordless form, and could only be named in very broad

lišil téměř od všech ostatních jazyků tím, že počet jeho slov každý rok klesal, místo aby rostl. Každý úbytek přitom znamenal přínos, protože čím více se zužovaly možnosti volby, tím méně to lákalo k přemýšlení. Doufalo se, že nakonec bude srozumitelná řeč vycházet z hrtanu zcela bez přispění vyšších mozkových center. Tento záměr se nepokrytě přiznával v neolektském výrazu *kvakotit*, tedy „kvákat jako kachna“. *Kvakotit* mělo podobně jako řada dalších slov třídy B dvojí význam. Pokud se kvákaly správné názory, pak vyjadřovalo pouze chválu, a když *Timesy* o stranickém řečníkovi napsaly, že je *vícnevíc dobrý kvakotik*, skládaly mu vřelou a cennou poklonu.

Třída C. Třída C doplňovala ostatní třídy a sestávala výhradně z vědeckých a technických termínů. Podobaly se vědecké terminologii, jakou používáme dnes, a pocházely i ze stejných slovních základů, ale jako obvykle se dbalo, aby se přesně vymezily a oprostily od nežádoucích významů. Řídily se stejnými gramatickými pravidly jako slova ostatních dvou tříd. Velmi málo slov třídy C se nějak uplatňovalo v každodenní řeči či politické mluvě. Každý vědec či technik našel veškeré výrazy, které potřeboval, v soupisu určeném pro obor, v němž pracoval, ze slov uvedených jinde však znal sotva hrstku. Jen pár slov se objevovalo na všech seznamech, které přitom neobsahovaly žádné výrazy, jež by pojmenovávaly funkci vědy jakožto způsobu uvažování, metody myšlení bez ohledu na jednotlivá odvětví. Neexistovalo žádné označení pro „vědu“ a jakýkoli význam, který se s tím mohl pojit, už dostatečně vystihovalo slovo *angsoc*.

511

Následný výklad ozřejmí, že odchýlné názory se v neolektu takřka nedaly vyjádřit, leda na velice nízké úrovni. Neuvědomělost se pochopitelně mohla projevovat velmi hrubě, nějakým rouháním. Šlo třeba říct: *Velký bratr je nedobrý*. Ale takové tvrzení, ve kterém uvědomělé ucho slyšelo pouze jasný nesmysl, se nedalo podložit žádným promyšleným zdůvodněním, protože chyběla potřebná slova. Myšlenky nepřátelské *angsocu* se daly pojímat jedině v mlhavé podobě beze slov a mohly se označit jen velmi širokými

terms which lumped together and condemned whole groups of heresies without defining them in doing so. One could, in fact, only use Newspeak for unorthodox purposes by illegitimately translating some of the words back into Oldspeak. For example, *All mans are equal* was a possible Newspeak sentence, but only in the same sense in which *All men are redhaired* is a possible Oldspeak sentence. It did not contain a grammatical error, but it expressed a palpable untruth – i.e. that all men are of equal size, weight, or strength. The concept of political equality no longer existed, and this secondary meaning had accordingly been purged out of the word *equal*. In 1984, when Oldspeak was still the normal means of communication, the danger theoretically existed that in using Newspeak words one might remember their original meanings. In practice it was not difficult for any person well grounded in *doublethink* to avoid doing this, but within a couple of generations even the possibility of such a lapse would have vanished. A person growing up with Newspeak as his sole language would no more know that *equal* had once had the secondary meaning of 'politically equal', or that *free* had once meant 'intellectually free', than for instance, a person who had never heard of chess would be aware of the secondary meanings attaching to *queen* and *rook*. There would be many crimes and errors which it would be beyond his power to commit, simply because they were nameless and therefore unimaginable. And it was to be foreseen that with the passage of time the distinguishing characteristics of Newspeak would become more and more pronounced – its words growing fewer and fewer, their meanings more and more rigid, and the chance of putting them to improper uses always diminishing.

When Oldspeak had been once and for all superseded, the last link with the past would have been severed. History had already been rewritten, but fragments of the literature of the past survived here and there, imperfectly censored, and so long as one retained one's knowledge of Oldspeak it was possible to read them. In the future such fragments, even if they chanced to survive, would be unintelligible and untranslatable. It was impossible to translate any passage of Oldspeak into Newspeak unless it either referred to some technical process or some very simple everyday action, or was already orthodox (*goodthinkful* would be the Newspeak expression) in tendency. In practice this meant that no book written before approximately 1960

pojmy, které sdružovaly a odsuzovaly celé skupiny úchylek, aniž je přitom vymezovaly. Člověk mohl v neolektu vyjádřit neuvědomělost vlastně jenom tak, že některé výrazy potají převedl zpět do archilektu. Neolekt například dovoľoval vyslovit: *Všichni lidé jsou si rovni*. – pouze však ve stejném smyslu, jako lze ve archilektu říci: *Všichni lidé jsou rusovlasí*. Věta neobsahovala gramatickou chybu, říkala však očividnou nepravdu – tedy že všichni lidé jsou si rovni výškou, vahou i silou. Pojem politické rovnosti dávno neexistoval, a proto byl ze slova *rovný* vymýcen i tento druhotný význam. V roce 1984 archilekt stále ještě sloužil k běžnému dorozumění, a proto teoreticky hrozilo nebezpečí, že se člověk při vyjadřování v neolektu rozpomene, co jeho slova původně znamenala. V praxi se tomu každý, kdo si osvojil *dipsych*, dokázal bez obtíží vyhnout, ale během pár generací se mělo dospět k tomu, aby taková chyba nebyla vůbec možná. Tedy aby ten, kdo bude od narození znát pouze neolekt, už netušil, že slovo *rovný* kdysi navíc vyjadřovalo i „politickou rovnost“ ani že se slovo *svobodný* vázalo i ke „svobodě myšlení“, stejně tak jako by třeba ten, kdo v životě neslyšel o šachách, nevěděl, co jiného ještě znamenají slova *královna* a věž. Mnohých prohrěšků a chyb se nebudě možné dopustit, protože zůstanou nepojmenované, a tedy nepředstavitelné. A dalo se počítat, že s postupem času se hlavní rysy neolektu budou čím dál více zesilovat – slov bude pořád ubývat, jejich význam se bude stále zpřesňovat a možnosti odchylky budou trvale mizet.

Až bude archilekt jednou provždy vytěsněn, přetne se tak poslední pouto s minulostí. Dějiny už byly přepsány, někdejší literatura však tu a tam ještě přetrvávala v nedokonale zcenzurovaných zlomcích, které si mohl člověk přečíst, dokud vládl archilektem. V budoucnu by takové útržky, i kdyby se náhodou dochovaly, byly nerosozumitelné a nepřeložitelné. Z archilektu se do neolektu nedal převést žádný úryvek, pokud se netýkal nějakého technického postupu či velmi jednoduché každodenní činnosti nebo pokud už nevyzníval uvědoměle (*normopsychicky*, jak by se řeklo v neolektu). V praxi to znamenalo, že žádná kniha napsaná zhruba do roku 1960 se nedala

could be translated as a whole. Pre-revolutionary literature could only be subjected to ideological translation – that is, alteration in sense as well as language. Take for example the well-known passage from the Declaration of Independence :

We hold these truths to be self-evident, that all men are created equal, that they are endowed by their creator with certain inalienable rights, that among these are life, liberty, and the pursuit of happiness. That to secure these rights, Governments are instituted among men, deriving their powers from the consent of the governed. That whenever any form of Government becomes destructive of those ends, it is the right of the People to alter or abolish it and to institute new Government...

It would have been quite impossible to render this into Newspeak while keeping to the sense of the original. The nearest one could come to doing so would be to swallow the whole passage up in the single word *crimethink*. A full translation could only be an ideological translation, whereby Jefferson's words would be changed into a panegyric on absolute government.

514

A good deal of the literature of the past was, indeed, already being transformed in this way. Considerations of prestige made it desirable to preserve the memory of certain historical figures, while at the same time bringing their achievements into line with the philosophy of Ingsoc. Various writers, such as Shakespeare, Milton, Swift, Byron, Dickens, and some others were therefore in process of translation: when the task had been completed, their original writings, with all else that survived of the literature of the past, would be destroyed. These translations were a slow and difficult business, and it was not expected that they would be finished before the first or second decade of the twenty-first century. There were also large quantities of merely utilitarian literature – indispensable technical manuals, and the like – that had to be treated in the same way. It was chiefly in order to allow time for the preliminary work of translation that the final adoption of Newspeak had been fixed for so late a date as 2050.

přeložit jako celek. Předrevoluční literatura se mohla převádět pouze ideologicky – tak, že se spolu s jazykem posouval i smysl. Vezměme si například proslulou pasáž z Deklarace nezávislosti:

Pokládáme za samozřejmé pravdy, že všichni lidé jsou stvořeni sobě rovni a jsou nadáni jistými nezczizitelnými právy, mezi něž patří právo na život, svobodu a budouvání osobního štěstí. Že k zajištění těchto práv se ustavují mezi lidmi vlády, odvozující svou oprávněnou moc ze souhlasu těch, jimž vládnou. Že kdykoli počne být některá vláda těmto cílům na překážku, má lid právo ji změnit nebo zrušit a ustavit vládu novou...

Převést tento odstavec do neolektu a neodchýlit se přitom od smyslu originálu by bylo zcela vyloučeno. Nejspíše by se to povedlo tak, že by se celá ukázka shrnula jediným slovem *kripsych*. Úplně by se totiž dala přeložit pouze ideologicky a Jeffersonovo prohlášení by se změnilo ve chvalozpěv na absolutní vládu.

Velká část dřívější literatury už se takto skutečně převáděla. Prestiž vyžadovala uchovat památku určitých historických postav a jejich počiny se uvedly do souladu s filozofií angsovců. Překládali se proto rozliční spisovatelé jako Shakespeare, Milton, Swift, Byron, Dickens i někteří další: plánovalo se přitom, že až se tento úkol dokončí, originály se zničí spolu se vším, co z někdejší literatury ještě přežilo. Překlady šly pomalu a ztěžka a neočekávalo se, že by se práce uzavřela dřív než v prvním či druhém desetiletí jednadvacátého století. Stejně se muselo naložit s nesmírným objemem čistě účelové literatury – nezbytných technických návodů a podobně. Tedy především proto, aby se stihly připravit překlady, se s úplným zavedením neolektu počítalo až v roce 2050.

515

george orwell

Nineteen Eighty-Four

Devatenáct set osmdesát čtyři

Bilingvní vydání.

Z anglického originálu *Nineteen Eighty-Four*,
vydaného nakladatelstvím Penguin Books v Londýně
roku 2009, přeložila Petra Martínková.

Obálku s použitím obrazu Jakuba Tytykala
a grafickou úpravu vytvořila Markéta Lomen Vogelová.
Sazba Studio Marvil.

Odpovědný redaktor Martin Svoboda.

Korektorky Radka Urbancová a Klára Kolčavová.

Technická redaktorka Alexandra Švolíková.

Vydalo nakladatelství Argo,

Milíčova 13, 130 00 Praha 3,

argo@argo.cz, www.argo.cz,

roku 2011 jako svou 1590. publikaci.

Vytiskla Tiskárna Protisk s.r.o.

Vydání v tomto překladu a bilingvní podobě první.

ISBN 978-80-257-0485-1

Naše knihy distribuuje knižní velkoobchod KOSMAS

sklad: Za Halami 877, 252 62 Horoměřice

Tel.: 226 519 383, fax: 226 519 387

e-mail: odbyt@kosmas.cz

www.firma.kosmas.cz

Knihy je možno pohodlně zakoupit též

v internetovém knihkupectví www.kosmas.cz